B. N. C.
FIRENZE
1033
22

VIII
CANON
1605
MISCELLANEE
R. BIBLIOTECA NAZ. CENTRALE DI FIRENZE
1033
22
1033
22
A

VIII
CAN[illegible]

1033 22

PETRI ANDREAE
CANONHERII
ACADEMICI SPENSIERATI

Philoſophiæ, Medicinæ, ac ſacræ Theologiæ Doctoris.

ORATIO

De Laudibus Litterarum habita Parmæ in æde Sanctæ Mariæ Stæchades.

III. NO: NOVEMBRIS.

1604.

AD

ILLVSTRISSIMVM ET REVER:

D HIERONYMVM

BERNERIVM

S. R. E. CARDINALEM AMPLISSIMVM.

BIBLIOT NAZIONALE 1872

FLORENTIAE,

Apud Volcmar Timan Germanum. 1605.

Patrum non ſine permiſſu.

HIERONYMO
BERNERIO,
CARDINALI AMPLISSIMO.
PETRVS ANDREAS CANONHERIVS
S. D.

OFFERO tibi Illuſtriſsime Cardinalis hoc munus perexiguum. Quìn verò illud ipſe, animumq; meum ſerena fronte ſis complexurus nòn vereor, cùm ſcias illum duntaxàt verum ſapientiæ ſapientiſsimum eſſe dicendum, qui nõ minòrem alacritatem animi in rebus paruis ab obſcuris, quàm in magnis à nobilibus viris accipiendis præſeferat. Vale. Florentiæ V. Kal. Ianuarij. MDCV.

QVEMADMODVM ij, qui tranquillè in terra vitam degebant, aliquo deſiderio affecti perpulchram, ornatamq; nauim conſcendunt, anchoris ſolutis pleniſſimis velis nauigare incipiunt, ſecundiſſimeq; curſum tenẽtes littorà relinquunt, cùm deinceps mare, quod antèa quietum erat, ventorum vi agitari, atquè turbari intueantur, quocunquè oculorum aciem conuertant, fluctus, nimbos, turbines circumſpiciant; tot procellis commoti iuſtam propemodùm cauſam habent timendi nè omnium pretioſarum mercium, atq; ipſius vitæ maximum, miſerrimumque naufragium fiat. Sic ego P. A. qui in ſtudijs honeſtarum diſciplinarum quietè verſabar, quadam cupiditate permotus in hunc ſanctum, atquè auguſtum locum ad dicendum precipuè delectum veluti in fluctuantem nauim aſcenderim, vbi non velis, non remis, ſed lingua, & litteris eloquentiſſimi viri nauigare fœliciſſimè conſueuerunt, cùm iàm libros miſſos feciſſem, tempore in tempeſtatem mutato, ſtudio antèa placato, in medio tot grauiſſimorum virorum, tanquàm naui in vaſtiſſimo Oceano poſito, & collocato; quocunquè me vertam, vndas oculorum veſtrorũ quodam quaſi æſtu efferueſcentes, nùnc accedentes, nùnc recedentes inſpiciò, metu perturbatus famæ, honoris, gloriæ, ornamẽtorumq; omnium rotam perhorreſco. Etenim ſi Marius vir conſularis, quendam armatiſſimum ſeruum, ſibi violentas manus inferre volentem ſolummodò eminentibus oculis adeò perterrefecit, ùt enſem àd corpus confodiendum deſtinatum, hominem àd facinora perpetranda audacem cohibuerit. Quid mihi animi eſſe oportet, qui imparatus àd loquendum, ſermo

ne inornato, atq; inconcinno, oratione ſoliuaga, et inelegantiſ de horridis verbis non nitida, de ieiunis non plena, de peruugatis non noua, ad aures veſtras obſtrependas huc acceſsi? quæ cum inauditum ſonitum audierint fortaſsè obſurdeſcent? & velùti enſium mucrones illas ferient, et contrucidabunt. Et apud vos dico P. A. ad quos cùm oculos meos conijcio, totidem Marios oculis mihi videor videre. Sèd abeat iſte timor, nō enim rectè diceretur miles ille timere, qui viſa hoſtili militum manu, cùm fugam petere, vel ſubterfugere poſſet, tamen vèl hoſtiū ignauia, vèl ſui fortitudine, vel aliqua alia re confiſus, vèl belli & mortis periculis aſſuetus in illam intrepidè irrumpit, pugnamq; diu ſuſtinendo quaſi hoſtem terga dare abiectè cogit. A timore nemo me etiàm liberaret, qui huius perquàm ardui muneris, perdifficiliſq; prouinciæ difficultate conſiderata, eam vitare potuiſſem; tamen non mea, sèd altiori quadam fortuna comite, & duce ſuſcepiſſem, veſtra incredibili humanitate fretus, ventis aurium veſtrarum nauicule debilis ingenij mei non deficientibus, portum tenebo; ad quem quidèm omnes ſingularum ſciētiarum merces, tribus potiſsimum de cauſis non comportabo. Prima eſt plurimarum rerum onus, quo ſi me onerarem, rerū maximarum, & præſtantiſsimorum mole, atq; pondere oppreſſus ſuccumberem, audaxq; temeritas eſſet mihi ea laudare, & perbreui ſpatio temporis, quæ nèc Ciceronis elegantia, nèc Demoſthenis vis, nèc Platonis copia, nèc Iſocratis iocunditas, nèc Lelij lenitas, nèc Aphricani grauitas ſuorum ingeniorum vi efferre laudibus ſatis poſſent; quæque non exiguis circumſcripte finibus, sèd latiſsime patentes immenſum laborem, & tempus acutiſsimum ingenium, ardens ſtudium, ſummamq; poſtulant exercitationem. Secunda nè fortàſſe vobis accideret,

quod

quod maxima ſiti laborantibus vſu venire ſolet, quibus cùm aqua in memoriam caſu, vel conſultò reuocetur, eamq; poſcentibus modicam aquam quis exiberet, qua non magnus ſitis ardor extingueretur, ſed potiùs inflammaretur, & ſitientes acriori ſiti exardeſcerent, vos etiàm ſingularum ſciētiarum, laus & iocunda recordatio animos veſtros maximoperè caperet, qua ſitim explere, & ſatiare plenè, èt cumulàte concupiſceretis, multa bibere cupidè expectantes, paruulo poculo appoſito, & porrecto vehementiori ſiti proculdubio afficeremini; vel etiàm quod tertia eſt, inſuauem, inſipidumq́ſchyphum vobis præberem in potione ſtatim exclamaretis, vos maxima ſatietate eſſe defeſſos, faſtidioq; multum defatigatos, & nauſeæ moleſtia ſuſcepta omnia ſtomachantes eijceretis. Quamobrèm ùt omnia quantum fieri poſſit euitemus, Zeuſim excellentiſsimum pictorem imitabor, qui ùt pulcherrimam mulieris formam perbellè componeret, atq; effingeret, umq; plurimas formoſiſsimas nudè, & quam maximè intentis oculis ſingularum pulchritudinem eſſet contemplatus, queque pictura digna ſecum ipſe diù multùmq; conſideraßet, à ſingulis præcipuas, èt excellentiores partes articulatìm abſtraxit, omnesq; ùt diuerſis filis telam textores texunt contexiſſet, unam omnium aſpectu elegantiſsimam copulauit, atq; effinxit, in qua earum mulierum, & perfectiori modo ſpecies, quæ priùs diſperſe fuerunt, in unam collecte atquè congeſte mirum in modū cernebantur. Ego etiàm ètſi nón tàm excellentèr, tamē quantùm uires meæ ferre potuerint, à ſingulis ſcientijs peculiares laudes ſeuocabo, quod quæ uniuſcuiuſq; proprium eſt, commune faciens, tanquàm aliquod logicum uniuerſale ab indiuiduis ſeuocatum vobis hodierna die repreſentabo. Et quoniàm pictores ante aquā

aliquod forment, figurent, vel animent, colores præparant, vel ſucco illitos, & dilutos, vel ſanguine diffuſos, & cui rei qualis color adhiberi debeat, aliquando cùm dubitent, deindè omnibus paratis, aptam membrorum fabricam, conformationem lineamentorum, miro quodam artificio aggrediuntur. Ego etiàm ùt præclarior aditus ad ſciētias mihi pateat, quæſtiunculam quādam nempè vtrùm preſtantius multarū ſcientiarum mediocrem cognitionem habere, vel vnius eſſe peritiſſimum breuiſsimè enucleabo. Ferè omnibus ad Paulinū ſcribentis Plinij, ſe malle multarum doctrinarū excultū, quàm unius doctiſsimum eſſe ſummoperè ſententia placet. Quod ſi cui veſtrum ſubdifficilis appareret, ſi in id, quod dicturi ſumus mentem intendere paulisper voluerit, in communem opinionem facillimè traducetur. Nàm ſi rerum omnium quaſi adumbratas quaſdam intelligentias animo, àc mente homines principio concipiunt, & commune quoddā vinculum, èt cognationē ſcientiæ inter ſe ſtrictìm contineant. Quid cauſæ eſt cùr ſemina nobis à natura inſita, aſpernari & refellere velimus, quæ complecti atq; augere maximè deberemus, non diſſoluendo, nèc ſeparando quod parens omnium natura liberè coniunxit, & copulauit. Profectò inſignem iniuriam accipere natura videtur, quæ cùm tot bona coagmentaſſet, & liberaliter, benignitateq; ſua nobis largè, effuſéq; donaſſet, tantam magnificentiam repudiamus. Non nè faſciculum ex diuerſorum florum generibus; quàm ex vnius collectum, atq; cōflatum propter varietatem viſu eſt iocundius, propter ſuauitatem odorum, qui è floribus afflantur odoratu eſt gratius, & Princeps in diuerſas regiones, & latiſsimas prouincias dominari mallet, cùm à multorum populorū dominatu, àc dictione potentia oriatur, & magis inſupèr creſcat, quàm

habere

habere aliquam definitam regionem, quãuis munitiſsimam quæ exiguis terminis ſepta claudatur. Nonne etiàm homo b varijs ſcientijs inſtitutus, & imbutus mirabilior, ſapientior vno omnium conſenſu erit, & omnes in cognitione earum rerum, à quibus omnis ſapientia, quàm in eis, à quibus exigua, prouenit verſari enixè, & ſtudioſè deberent. Si nihil eſt, ut inquit eloquentiæ flumen Marcus Tullius, per quod màgis Deo ſimiles efficiamur, quàm per ipſum ſcire, Deus autem preſentia, præterita, atq́ futura apertiſsimè cognoſcat, omnibusq́; rebus per potentiam, præſentiã, & eſſentiam ſemper adſit; Quis dubitare poteſt homines quanta plura cognita habuerint ſcientiarum omnium auctori ipſi diuino numini ſimiliores fore: Quæ ex vno, vel duobus elementis conficiuntur, non mixta ſed iuxtà ſe poſita propriè nominamus; quæ ex pluribus generationes nuncupantur, homines, qui vna vel duabus ſcientijs inſtituuntur, non doctos, ſed ſcientes propriè appellare poſſumus, Qui ex plurimis docti, atq́; ſapientis nomen ſibi iure meritò vindicant. Ad hominis conſtructionem quædam præcedunt, & ex duabus, non ex vna eſſentialibus partibus, ab alijs tanquàm integrantibus & perficientibus compoſitum perfectè perficitur; Ad periti viri ſtructuram, atq́ cõſtitutionem quædam ſcientiæ præcurrere deberent, deinde ex duabus eſſentialibus ſaltèm, à cæteris autèm hoc admirabile compoſitum pulcherrimè ornantibus, conſtrui deberet, quo ſic extructo, nihil admirabilius eſſe, vel inueniri poſſet. Quid enim per Deum immortalem accuratius, & quod màgis diuinitatem redoleat, in hominum mentibus eſſe poſſet, quàm eundem hominem habere tantam quãdam, & ſplendidam ſuppellectilem optimorum verborũ, & lectiſſimarum ſententiarum, & de vnaquaque nobili diſciplina in

con-

conuentu hominum, aptè, diſtinctè, ornatè, copioſe dicere. Preclara fortiſsimorum heroum geſta, elegantiſsimis carminibus cantare, homines delectare, omnes ad gloriæ curſum vehementer inflammare. Egregij Principis laudes, facinoroſi vituperia, actiones, conſilia, fœlices, infœlicesq; exitus, vrbes direptas, prouincias captas, regna uaſtata, nationes ſubactas, agrorum populationem, belli cladem, victoriam, direptionem, pacem, concordiam, incendia, militum obedientiam Imperatorum ſcientiam, atq; peritiam egregiè recenſere. De numero compoſito, & incompoſito, armonico, & geometrico, de pari, & impari, deſuperuacaneo, & diminuto, deq; eius ſpeciebus, àc proprietatibus acutè pertractare. De uocum modulatione, concetu, & numero, compoſitione luculentè agere. De quantitate continua, punctis, lineis, ſuperficiebus, corporibus, triangulis, quadrangulis, cubis, & reliquis id genus formis, & dimenſionibus; rebusq; ab hac pendentibus, vt picturis, architecturis, ſtatuarijs, agrimenſuris ſubtiliter loqui. Poſſe dicendo tenere hominum cætus, allicere mentem, opem ferre ſupplicibus, tueri innocentiam, improbitatem frangere, patriam ab hoſte liberare, Senatus grauitatem, Principum maieſtatem, populi impetum, militum ardorem, iudicum religionem Regum conſilia oratione conuertere. Inſtrumentũ habere àd omnes ſcientias addiſcendas, ad omnes errores vitandos, ad ipſius veritatis occultæ cognitionem, ad rerum denique naturam, earumq; principia, cauſas, & accidẽtia peruestiganda. De rerum naturalium principijs, cauſis, elementis, natura, numero, cauſarum conuenientia, diſcrepantia, caſu, fortuna, neceſsitate, motu, quiete, vacuo, loco, tempore, mutatione, alteratione, actione, paſsione, mixtione, generatione, corruptione, cometis, pluuia, grandine, niue, nube, cali-

B *gine,*

gine, pruina, fonte, fluuio, mare, vento, terremotu corruſcatione perpetuitate motus et primi motoris diligentèr, & exquiſitè determinare. Motum cœli, figuram, polos, aſtrorum naturam, ſolis, & lunæ ecclipſim, cœleſtes influxus, ſignorum, coſtellationumq; reliquarumq; ſtellarum complexiones; quænam ſigna ſint calida, quæ frigida, quæ temperata, quæ maſculina, quæ fœminina, ortus, obituſq; Planetarum, progreſſus, ſtatus, regreſſus, coniunctiones, oppoſitiones, omniumquè ſuperiorum corporum figuras, & imagines, perſpicuè, & dilucidè ſpeculari. Animam, eiuſquè potentias, intellectum, voluntatem, memoriam, ſenſus, externos, internoſquè omnes eius effectus pleniſſimè ſcire. timores pellere, temperatè viuere, pecuniæ cupiditatem, voluptatum libidinem, & cætterarum perturbationũ motus inhibere, animi defectibus ſumma cùm diligentia mederi, vitiorumquè fibras expellere. Sanitatem tueri, conſeruare, præſeruare, morbos, morbi cauſas, grauia ſymptomata profligare, etatũ, regionum, temperaturas cognoſcere, ſtatum in cibo, potu, quiete, labore, ſomno, vigilia, aere, exercitatione conſtituere, omniaq; illa non neſcire, quæ Medicinæ præcepta tradunt, vſus, & experientia aſsiduè comprobarunt. Nocentes punire innocentes liberare ſuum cuiquè tribuere, omnibus ius dicere accuratè iudicare, placido ſermone trahere iudices, leges interpretari, de honeſto, bonoquè conſulere, iniuſtitiã odiſſe. Remp. adminiſtrare, leges obſeruare, tandẽ ad ipſa profundiſsima Dei myſteria, ſummo ſtudio, & ſingulari diligentia metaphiſicum deuenire. Veruntamen quamquàm omnibus ſcientiarum ſemina natura liberaliter infuderit, tamèn vèl quià aliquorum rei familiaris tenuitas, vèl imbecillitas ingenij, uel percipiẽdi difficultas, vèl breuis aliquorum hominum vita, vel ætatis infirmitas

mitas, vel certe quod mundus ſapientiſsimorum virorũ uult ſterilis eſſe, nec ad tantam fœlicitatem omnes peruenire concedat, vt omnibus, quod iocundiſsimũ eſſet, & fœliciſsimum floreant, vni ſaltem illi admoueant manus; qui pluribus admouere non poſſunt, quæ in profundiſsimis defixa radicibus ita adhæreſcat, ut nunquam vlla ui labefactari, nunquàm dimoueri loco, nec erripi, nec ſurripi poſsit, queque neque incendio amittatur, nec tempeſtatum, nec temporum permutationem mutetur; robuſtum, validumq́ corpus, ciborum varietatem digerere, debile verò conquoquere non poteſt, capax intellectus multa percipiet, debilis non intelliget. Non omnes Ariſtoteles, Plato, Auguſtinus, Hieronymus eſſe poſſunt, non ad tantum ſcientiarum faſtigium euehi, non omnem frugem, neque arborem in omni agro reperire. Sunt enim ſcientiæ quædam fabuloſa arbor altiſsima, & latiſsima multos habens truncos, & ramos, qui alios trunculos, & ramulos ordinatim continent; omnes tegmine foliorum ornati; cuius radicees variæ ſed vna mixte, & amaræ fructus verò dulciſsimi, & iocundiſsimi, in nitidiſsimo, & viridiſsimo campo, ad quem viæ deſerte, & inculte frondibus, ſpinis, ac virgultis intercluſe, magnifice, & ſuperbe collocata. Multi arbuſta, & virgulta peruertebant, multi introgreſsi admirabilem arborem intentè contemplabantur; plurimi propter itineris difficultatem de via dextra ad ſinixtram timidè declinabant; alij cùm aſcendere vellent, aliena ope indigebant; alij fructus decidere faciebant, & alij eos occultè, & auidè ſurripiebant, alij tot fructus manducauerunt, ut mortui in ea miſerè reperientur; alij in vno, alij in altero trunco; alij in infimo, alij in medio, alij in ſupremo reſidebant: alij ſemen accipientes illud ſerebant, terra verò tepefactum amplexu ſuo diffundebat

& eliciebat herbeſcentem ex eo viriditatem; alij non ſolum ramos, ſed etiam radicum fibras euellere furiosè conabantur. Hanc arborem quæ ſemper floret, & nunquàm defloreſcit, quæ ſempèr viget, & nonquàm conſeneſcit, ſemper nouella, & nòn vetula, quæ ſemper viuit, & nunquàm moritur; campum quì ſemper frugifer, & fructuoſus, nec vlla pars eius deſerta, & inculta, ſed ſemper omnium ſegetum feraciſsimus, & vberrimus, centuriones armis ſtipati, & vallati circunſtabant, multiquè tyrones in iſtorum militia militabant, bellū à centurionibus commotum conſtantèr confirmabant, ſinguliquè proprium vexillum ſequentes, ad ſuum ducem velociſſimè conuolabant, in acie verſabantur, cùm hoſtibus magno animi ardore confligebant. Duo duces inter cæteros acriori, & grauiori certamine inter ſe miſerandum in modum decertabant; multi qui ſingulorum bellum nòn contemnebant, acceptas plagas anxiè curabant ſanandas, & inflammatos animos quaſi concordia quadam placabant, & leniebant. Attamèn cùm aliqui arborem quaſi puellam conſtuprare pèr luxuriam voluiſſent, tùnc omnes fœdere inito firmi, ſtabiles, & conſtantes mirabilitèr omnium generum, atquè ordinum ad illam defendendam, & inimicorum impetum coercendū, vnanimes conſpirabant. Hæc eſt vniuerſalis ſcientiæ arbor quæ alias ſcientias, & vnaquequè alias comprehendit; viæ ſunt inculte, quoniàm àd ſcientias capeſſendas, multum labore oportet, ideò ſudor, labor, vigilia, in harum atrio, ac veſtibulo excubant, & cùm ferè alia, pecunia emantur has labore, & perſeuerantia Deus venales propoſuit. Qui arbuſta frangebant, hi ſunt quì incipiunt ſtudere; qui introgreſsi arborem reſpiciebāt ſunt diſcipuli ij, qui cùm in Gymnaſiis præceptores tantummodò audiant, nihil prætereà agunt, nulli rei

ſtudent; ſed tanquàm Epicurei ſummum bonum in volupta tibus temerè ponentes, in exculentis, & poculentis commeſſationibus, ludu, & luxu tempus intemperantèr terunt, & con ſumunt. Qui ad ſiniſtram iterflectebāt ſunt, quos recta via deterruit, ad viam vitij parùm conſideratè confugiunt, quæ primo ingreſſu amena, & facilis, repentè verò fit præceps: ſa xis aſpera, ſentibus obducta, gurgitibus interciſa, torrētibus rabida, ùt laborare, herere, labi cadere ſit neceſſe, vbi deniquè latent omnia craſsis occulta, & tenebris circunfuſa. Qui aſcendere cupiebant ſunt, qui cùm ingenuas diſciplinas ingenio ſuo capere non poſsint, præceptorum ope vtuntur. Qui fructus arripiebant, qui laborè, & alienis fruuntur vigilijs. Mortui erant, qui præ nimia vigilādi lucrubratione, vitam cùm morte intempeſtiuè commutauerunt; Qui in vno, vel altero trunco erant ſunt varij virorum doctorum ordines. Qui ſemen ſeminabant ſunt, qui attentè præceptores audientes, domum profecti notatu digna ſcribunt, intellectarum lectionum ſenſum cùm labore exprimentes, illumq́ memoriæ mandantes, diſciplinarum fructus citò, & perfacilè percipiunt. Qui radicum fibras extirpare experiebantur inſulſiſsimi, & improbiſsimi homines, ex omnium ſcelerum colluuione nati, non ſolum bipedum, ſed etiàm quadrupedum impuriſsimi ſunt; qui rudes omnium bonarum litterarum, & infantes in dicendo, & ſcribendo, ùt maledici conuitiatores claris viris, & virtute præſtantibus, quorum laus eſt in excelſo, & illuſtri arboris loco ſita obtrectant, & ore impuriſſimo impiè, peruersè, & nefariè maledicunt. Et quoniam iſti proper inſcitiam, & ingenij ſtuporem, àc tarditatem, & diuitiarum abundantiam, eorum præſtantiam adæquare, ſuarum ſupplectilum ſordes nòn cognoſcentes, intra ſuas ſe

pelli-

pelliculas continere non poſſunt, aliene laudis obtrectatione ſibi famam ridicule credunt comparare. Putant enim ſordes vitæ poſſe eluere, & alios de dignitatis gradu deijcere, longe falluntur opiniones, non enim intemperantia vitæ, & intoleranti petulantia eiusmodi lues eluuntur, quoniam fama preſtantiſsimorum virorum imminui, aut obſcurari non poteſt. In hos hercle accomodari poteſt Lucretij illud, o mentes hominum cecas? o pectora ceca? cum vituperatores ne dum ſcientias, & peritos viros de facie agnoſcant, in illas tum celeberrimas, in hos tum præſtantiſsimos, oblatrare audent, perinde ac ſi culex Elephantem morderet, & formica Leonem tonderet. O ſtultitiam predicandam, o ſcelus indignum, o facinus animo diuertendum, o cælum, o terra, o mari o Neptuni. Centuriones ſunt preclari alicuius ſcientiæ auctores, & tyrones iſtorum pediſſeque, qui non ſolum in eadem, verum etiam in diuerſis, ſcientijs varij, atq; inſtabiles diſciplinarumque interpretes diſsimiles, magnam hominum cateruam ſecum trahentes, ſcientias, vera cum falſis, certa cum incertis, promiſcue confundunt. Qui adeo vehementer inter ſe pugnabant, Medici, ac iuris periti, quorum controuerſiæ, & cauſæ poſt iudices admiſſos, poſt litem conteſtatam, poſt conſtitutos acerrimos propugnatores, poſt multa in vtramq; partem dicta, poſt immenſas auctoritates adductas, poſt teſtium examinationem, adhuc ſub mercenario iudice dubitater pendent. Qui aduerſus dilapidatores fœdus inibant, ſunt qui virtute ſua doloſos, imperitos, & circunforaneos obtrectatores obterunt, perdunt, contundunt, quique decoris, & exiſtimationis litterarum retinendæ cupidiſsimi, cognita nefariorum nebulonum inſcitia, impudentia, infantia, & improbitate quibus credulam plebeculam peſsime imperitiſsimi infatuant

tuant, corrumpunt, contaminãt, non ferũt diutiùs apùd quoſdam homines debachari, & linguæ viperea procacitate, in omnes bonos, & doctos inſulſare. Et profectò cùm mecum ipſe iſtorum hominum amentiam, & imperitiam conſidero, animoq́; intueor cauſas, quæ illos ità procaces in laceſſẽdo, ità rabidos in maledicendo efficiunt vnam omiſsis cæteris præcipuam eſſe reperio; animi quidam liuor, & inuidia, qua iſti ità laborant, ùt pæne ilia eis diſrumpantur, & ità diſcrucian tur, ùt pænè toto animo atq́ adeò corpore aliquando concidere videantur. Hæc eſt cauſa, quæ homines & cæcos, & præcipites, atq́; huc, & illuc tranſuerſos, & furentes agunt, & impellunt. Eſt hoc profectò vitium commune, àc peruagatum inuidia, quæ ſolum præſtantia tangit, apud has peſtes hominum aliena laude dolentium, qui cum ſint omnis virtutis, & humanitatis expertes, àc litterarum indocti, nihilq́ rectè, aùt laudabiliter agere ſciant, aùt poſsint, anguntur intimis ſenſibus, ſi quem videant paùlo altiùs euolare, àc eius induſtriam excellentem omniũ predicatione audiunt aliqua in recommendari. Hi cùm quadam barbara feritate, hoſtes acerrimi ſunt præclariſsimis ſcientijs, tùm veró bellũ quoddam horrificum, & nefandum omnibus peritis impiè indixerunt. Cognoſcunt ipſi magno dedecore, & vituperatione ſe nulli bonæ neque honeſtæ rei eſſe natos, ſe omnino infælicitèr in litteris verſari inuitaqué vt aiunt Minerua, ſtudiũ in ijs collocare; ſuam ipſi hebetudinem, atqué ſtupiditatem ferre æquò animo nòn poſsunt. Vellent emergere ex cæno, in quo, ùt ſues lutulenti volutantùr, ſed fruſtra miſeri elaborant. Itaquè ſuum ipſi fatum lamentãtes, atq́; aliorum virtuti inuidentes, ſcelere inflammati furunt apud ſanos amentiſsimi homines, & quàſi inter ſobrios bacchari vinolenti videntur,

gemitu,

gemitu, & lamentatione teſtantur grauiſsimos dolores quos ex aliorum, vel animæ vel fortunæ, ornamentis ſuſcipiunt. Sudant, pallent, dentibus ſtrident, atq; ardentibus oculis, & contorto pallio, ea intuentur, quæ peſsimè oderunt, et quæ viſa eis ſanè acerbiſsimos pariunt dolores, àc tametſi velint inſignem nequitiam frontis integumento cælare, nòn ità tamèn ſunt artificio ſimulatores eruditi, ùt animi vitium nefarium occultare queant. Euomunt enim virus acerbitatis ſuæ eamq; paſsim iactant litteratorum ſimioli, ac turbines pacis atq; otij, tùm verbis inſulſis, tum verò illitteratis litteris, & in concione imperitæ multitudinis, & apud etiam graues, & diſertos viros, ùt nemo illorum fatuitatem, atq; inſcitiam cùm ſingulari improbitate coniunctam nòn apertiſsimè cognoſcat. In quo cùm multa ſint indigna, & difficillima perpeſſu, tùm verò nihilominùs eſt ferendum, quàm ùt ij homines tamdiù noſtra abutantur patientia, & facilitate, nosq; impunè eorum furòr eludat, ſed acritèr tanquàm pro aris, & focis eſt pugnandum, eorumquè effrenata audacia omnibus viribus, opibuſquè eſt comprimenda, frangendus eſt ſpiritus ferox, nefarius conatus eſt coercendus, atq; hæc inanis doctrinæ perſuaſio à tabidis viſceribus, atq; ex intimo pulmone iſtorum hominum impudentiſsimorum eſt reuellenda. Quòd quidē vt quamprimùm fiat neceſſe eſt dentem Theoninum ad lacerandam famam præſtantiſsimorum virorum, tàm promptum, & paratum, cùm ignitis forcipibus, & quātis maximis poterimus viribus labefactare, & conuellere, ità ùt illi omnino edentuli videantur, ab alijsq; ſecernantur, quia tunc nòn oportebit callidos iſtos, vafroſq; nebulones, fruges conſumere natos, telluris inutile pondus, tergiuerſari, àc ſuas inſcitias apud imperitos homines occultare, detecta enim

igno-

ignorantia, & audacia, eis quodammodo coſtis tergora diripientur, viſceraq́ pecudum impuriſsimarum, nudabuntur, nec vllam afferent excuſationem, ſed omni ſublata mora ab hac arbore proficiſcentur fœliciſsima, nec clariori luce perfruētur, ſed tanquàm nocturnæ aliquæ aues infauſti ominis, in ſole perpetuò caligabunt. Neq; verò amplius nugæ inſulſiſſimorum hominum audientur, quas in tonſtrinis, in tarbenis, cùm pharmacapolis, cùm opilionibus iactare conſueuerunt. Quòd ſi iàm profligati ſuas infantias agnoſcere noluerint, & per fas, & nefas in ſuis opinionibus permanere voluerint, tùnc dent amentiæ ſuæ pœnas, inſigni enim turpitudine notati, ſibilis clamoribus, àc deniquè fuſtibus, & lapidibus præcipites primoquoq; tempore eijcientur, exterminentur. Sed Quid? iſtis ſycophantis, carophantis, onagris, cinocephalis plura obijcere? Quid enim aduerſus hanc arborem oblatrare poſſunt, quàm ſapientiſsimus Salamon regnis, & ſedibus præpoſuit, & diuitias præ hac nihil eſſe prudentiſsimè exiſtimauit, nèc huic lapidem, pretioſum comparauit, quoniam omne aurum comparatione iſtius exigua arena, & tanquàm lutum in aſpectu illius argentum nitidiſsimum. Cuius auri, & argenti acquiſitione acquiſitior melior, & ipſa ſola cūctis opipus præſtantior, & pretioſior, cùm omnia bona cùm hac tuta ſint & etiàm quam celerrimè veniant. Hæc eſt illa arbor, in qua tanta eximia, & ſingularis pulchritudo refulget, & inter ſe coloris ſuauitate omnes partes cùm quodam lepore ità conſentiunt, vt vlla ſpecies nè excogitari quidem poſſit ornatior, cùm omnes omnium rerum venuſtates, in hanc coniunctim confluxerint; imò nihil pulchri, nihil boni prætèr hanc inuenitur; nàm eorum quæ vulgo bona, atq; pulchra temerè dicuntur, cuiuſmodi eſt ſanitàs, forma, robur, diuitiæ,

nullum pulchrũ, vel bonum, niſi in bonum virtutis inciderit. Separata enim a virtute, non veram, ſed adumbratam quãdam pulchritudinis & bonitatis ſimilitudinem tantumodo retinent; ſola litterarum pulchritudo hanc habuit ſortem, ut maximè omnium perſpicua eſſet, & amabilis. Si reſp. gerenda eſt, ſi prælia committenda ſunt, ſi caſtra mutanda, ſi machinæ erigendæ, ſi renouandi ageres, ſi propugnacula fabricãda, ſi ſaluber aer eligẽdus, ſi acquæ an veneno ſint infectæ cognoſcende, ſi militiæ cultus, ſi reuerentia legum, ſi finitimarum gẽtium amicitiæ ſint ſeruãde, hæc arbor omnia admirabili docet doctrina. Huius ſi quis utilitatẽ ſequatur nihil fructuoſius, ſiuè oblectationem nihil ſuauius, & iocundius, ſiuè ſplendorem, àc pulchritudinem nihil illuſtrius, aut adſtruendam nominis immortalitatem firmius, aut ſtabilius reperitur. Hæc vitæ gubernatrix, virtutum omnium parẽs, vitiorum expultrix, omnium rerum dux, princeps, & gubernatrix, corpus quaſi veſtem hominibus ſcientiarum addiſcẽdarum percupidis deponere cogit; exuitquè inſcitiæ indumentum, interitus vinculum, viuam mortem, ſentiens cadauer, ductile ſepulcrhum domeſticum furem, mentem ad terrena fæcem diligentium eam deprimit, cænoquè illigare nòn patitur; ſed veram intelligentiam cælitùs haurit. Si beatè ac fæliciter viuere, vèl in gaudio, vèl in virtute, vèl in prudentia, huic arbori accedendum, in qua dies àc noctes cùm oblectatione conſumantur, quæ animum format, vitam diſponit, actiones regit, agenda, & demittenda demõſtrat, inter pericula fluctuantium dirigit curſum, ſine hac profectò nemo ſecurus erit. Non ità, reubarbarum flauam bilem, ſena melanchoniam, Agaticum pituitam purgant, ùt minima iſtius arboris cortex debellantes, & inconſtãtes humores conſumatiſſimè

mè euacuat; additq́ hominibus impetum, quo excitantur, addit iudicium, quo inuitet ad vtilia, addit delectum, quo potiora ſequantur, addit prudentiam, & animi magnitudinem, cùm manſuetudine, cautioneq́ coniunctam; nòn impiũ bellum parit in membris, non intemperiem, non flagitioſorũ, humorum crudeliſsimam, & lachrimandam agitationem, non miſerrimas perturbationes, & teterrimos dolores, non cupiditatem, cùm cupiditate pugnantem, non cogitationis cùm cogitatione concurſum, non veluti inconfinio cupientis, ac pœnitentis aſperitatem, àc turbulentiam cum delectatione com mixtam, ſed amica, & pacata ſunt omnia: Hæc tandèm cum in aliquo exoriri incipit, obſcuratis cæteris rebus, ſola ſplendidiſsimè apparet, cunctaquè ſua luce luſtrat, & compet.. Veruntamèn cur ego vlteriùs proſequor? ſi res excellentiſsimæ miro ſilentio ſunt prætereundæ, admiratione, & ſtupore ſunt conſpiciendæ, nèc vllius oratione augumentantur, sèd potiùs decreſcunt, & minima particula facillimè Ciceronem dèfatigarèt, longiores Iliadè orationes eſſent cònficiendæ, infinitis propemodum voluminibus eſſet agendum.. Iſtius arboris cùm Sereniſsimus Princeps quoſdam ſurculos accepiſſet, & in hac percelèbri ciuitate ſeriſſet, perbreui temporis ſpatio ad tantam proceritatem peruenerunt, ùt Parmenſis ciuitas, per ſè primò ſatis celebris; nunc ferè toti orbi terrarum celeberrima ſit, & notiſsima. Nòn enim prudentiſsimum, & acutiſsimum Principem latebat, nihil remp. magis ſplendidè, aùt eius amplitudinem gloria, laude, & honoribus màgis amplificare poſſe; quam ſi in ea vigeant homines in omnium diſciplinarum genere præclariſsimi; artes liberales, virtus, doctrina, & ſtudia omnium celebrãdarum artium; quæ iuuentuti afferunt ſobrietatem; ſenibus ſolatium, pauperibus

C 2 diuitias

diuitias, diuitibus ornamentum, remp. moderantur, & ſuſtinent, lubricam iuuentutem cœrcent, pauperibus ſunt prouiatico, ſenectutis incommoda honeſto ſolatio mitigant. Hanc arborem ſibi conſeruit illud omnium virtutum preſidium, litteratorum refugium, ſcientiarum ornamentum, priſcæ maieſtatis abſolutiſsimum exemplar, Illuſtriſsimum Hieronymum Bernerium dico S. R. E. Cardinalem Ampliſsimum, alterum noſtræ ætatis magnificentiſsimum, & liberaliſsimũ Mæcenatem. Et vos ò Iuuenes, qui a pueritia animos veſtros ad ſtudia nobiliſsimarum ſcientiarum appuliſtis, nihilq; vehementius expectatis, quàm excellere aliquàndo ijs artibus, quibus res ſecundæ ornantur, aduerſæ adiuuantur; & ùt has preclaras has veſtras cogitationes, & conſilia àd exitum perduceretis, ad florentiſsimũ Parmenſe Gymnaſium, vos contuliſtis, & iàm optimos, & eruditiſsimos viros delegiſtis, qui animos veſtros preclariſsimis diſciplinis, & moribus excolant, & in omni recta intelligendi ratione inſtituãt, nón ſàt eſt vos hæc omnia cogitaſſe, & inceæpiſſe; ſed perſeuerantiã, aſsiduitatem, conſtantiam retinere oportet; quandoquidém Lot vxor cùm poſtèa ſe rexpexiſſet, in ſalis ſtatuam verſa eſt. Quamobrèm nullius rei vnquàm aùt commodum, aut otium vos abſtrabat, aùt voluptas auocet, aùt piger ſomnus retardet, hæ enim res indignæ ſunt ijs, qui ſe bonarum artium ſtudijs dediderunt, tùm quia non iacet in molli lecto ſapientia, tùm quia non decet ſapientiæ amatores meliorem vitæ partem, quæ in vigilia conſiſtit, mortis imagine commutare, & vitam, quæ hominibus tam breuis contegit, breuiorem reddere. Et antiquiſsimi illi ſapientes, qui cupidam iuuentutem magna cùm mercede preſtantiſsimis doctrinis erudiebãt, qui lætiſsimo, & honorificentiſsimo applau-

ſu,

ſu, magna cum omnium Principum, ac Regum admiratione, in publicis Gymnaſijs garriebant, qui officinas ſummæ ſapientiæ inſtruebant, quibus omnis poſteritas, non ſolum obſtupeſcit, ſed quorum in omnibus ſæculis non immemor erit, nòn blanda voluptate non otio effeminato luxu, & inertia, vèl deſidia brauium litterarum attigerunt, sèd multas noctes ſerenas vigilauerunt, multas prouincias peragrarunt, peregrèq; vt eruditos homines adinuenirent ſunt profecti, nulli labori, tempori, ſumptui pepercerunt, ſed omnē vitæ curſum in labore corporum, & animi contemplatione confecerunt: Quæ omnia certiſsima, & firmiſsima argumenta ſunt ad probandum, vos plùs olei quam vini inſumere debere. Hæc vobis dicat Plato, qui Pithagoricæ diſciplinæ tātùm tribuit, ùt Philoæ Crotoniatæ magnopretio libros emerit; qui admirādi Nili fluminis inexplicabiles ripas, vaſtiſsimoſq; campos, effuſam barbariem, & flexuoſos foſſarum, ambitus Aegyptiorum diſcipulus luſtrabant. Vobis dicat Carneades, qui philoſophiæ ſtudio ità flagrauit, ùt cùm cibi capiendi cauſa recubuiſſet, cogitationibus totus inherens, manū àd mensam porrigere obliuiſceretur. Dicat C. Plinius, qui quamquàm in armis & negotijs obeundis totam tranſegerit vitam, tamē litteris tantùm operam dabat, ùt in menſa legentem quoquè audiebat, aùt notabat cùm aliud agere eum oportebat, qui lectica quoquè vehebatur, ùt in via vèl legere, vèl ſcribere poſſet, & intelligendi tanto ſtudio detinebatur, ùt dùm nimis progreditur, incendij quo Veſuuius deflagrabat cauſas inſpecturus, fumi magnitudine præfocatus interierit. Dicat Ariſtoteles, qui teſte Laertio in eius vita, cùm ſe adquieſcendū componeret, ſolituſerat æneam ſpheram tenere in manu pelui ſubiecta, eo conſilio ùt cùm dormientis excuſſum pondus, in ſubdi-

ſubditum uas æneum incidiſſet, ſono illius excitatus ſtudiũ alacriter repeteret. Dicat S. Thomas, cuius lectio diligens, & penſiculata adeò fuit, ùt nèc in proximoſtantẽ. viderint oculi, nèc interpellantium audierint aures. Dicant tot, tantiq; alij preclariſsimi viri, & etiam ſuperbiſsimorum exercituũ Imperatores qui in bello vnquàm ſtudium, quod litteris impendebant intermiſerunt. Vos ò iuuenes, ùt addiſcatis non eſt opus, ùt tot annos in publicis ſcholis ſcientiarum comparandarum cauſa viuatis. Nàm Ariſtoteles vniuerſam philoſophiam adeò abundantèr perfecit; Theologiam Angelicus Doctor grauiſsimè, & copioſiſsimè abſoluit. Iuſtinianus ſanctiſsimas leges, Clariſsimorum iuriſperitorum ope breuitèr reſtrinxit, digeſsit, àc perpoliuit. Medicinam Hippocrates, Gal. & Auicenna adeò doctè, atquè peritè locupletarunt, ſummiquè viri reconditum, àc complicatum ſenſum, interpretando apertiſsimè & planiſsimè dilatarunt, euoluerunt, & extricauerunt, ùt paucorum annorum curriculo, in vnaquaquè ſcientia mediocritèr excellere poſsitis. Nèquè ùt egregios doctores, qui vos doctrinas doceant quæratis, ad longinguas oras, & exteras nationes periculoſum itèr eſt conferendum, ſunt enim in hoc excellentiſsimo Gymnaſio viri, in omnium diſciplinarum genere eruditiſsimi, qui rerum humanarum, naturalium, ciuilium, & diuinarum, naturã acutiſsimè noſcunt, & omnem benèuiuendi rationem prudentèr tenent, & perſequuntur. Quamobrem Sereniſsimo Principi, eiſquè quos Gymnaſij reformatores appellamus gratiæ quàm maximè ſunt habendæ, qui in doctiſsimis doctoribus quærendis mentes omnes, & cogitationes duxerunt ſuas, & preclarè id quidèm. Nòn enim ignorabant, hoc eſſe tùm præceptum ſapientiſsimorum virorum, tùm etiàm inſtitutum

cla-

clariſsimarum ciuitatum, & celeberrimorum Gymnaſiorũ, ùt in delegendis preceptoribus, qui erudiende iuuentuti preficiantur, magna diligentia, prudentiaq; adhiberetur. In quoquidem præclaro, & laudabili more retinendo, & colendo valere eſt Lacedemoniorum laudanda prudentia, qui de adoleſcentum diſciplina vehementer laborabant duoq; potiſsimum attendebant, delectum præceptoris, & præmij promerito eius conſtitutionem, nàm fieri poteſt, ùt ad quorundam commentationem, aùt crebris pollicitationibus alicuius profitentis, ſe docere quęcumque omnes doctores docere poſsint, eligantur indocti interdùm moribus haùd ſatis probabiles, ab ijs qui non ſpectant quomodò iuuentuti conſulant, accuratius perpendentes, cui committant canem, vel equũ, quàm cui periculoſam, àc precipitem iuuentutem diligenter credant. Quàre ego nòn poſſum nòn ſummopère prudentiſsimi Principis, & diligentiſsimorum reformatorum ſingularem diligentiam commendare, qui cùm vicinas, & lõginquas ciuitates vſquequàque circunſpexiſſent, omnibuſq; veſtigijs ſedulò indagaſſent ſicubi inſignem philoſophum, Medicum, iuriſperitum, vel Thæologum inuenirent, eorum, qui clarè & laudabilitèr in his muneribus verſarentur paucitatem deprehẽdiſſent, tandem celebritate famæ nonnullos hùc magna mercede conduxerunt, vt auida, & appetens iuuentus, in litterarum ſtudijs adoleſceret, & ſub his preſtantiſsimis doctoribus colophonum addere poſſet, Eia ergo in hac veſtra efloreſcente ætate, ùt idoneo tempore in ſcientias incumbite, hoc ſi amiſeritis nullum vnquàm eſtis repetituri dates pemgeneroſæ indolis; oſcitantem, & dormientem ſapientiam excitate. Inſideat in mentibus veſtris alacritas ſtudendi, quæ noctes, & dies animam gloriæ ſtimulis acritèr concitet. Agricolas

las imitemini, qui anteaquàm grauidum ſemen humi ſepeliant, aratrum circunducunt, & eius vomere terram perſtringunt, lapides, & impedimenta vtiquè tollunt, vos ingeniũ conſuetudine, exercitationeq́, intelligendi acuite, quæ obſtãt, quæ intellectum obtundunt, vt conſpurcatiſsimã luxuriam, languidum, & effeminatum otium, omneq́; vitium nefariũ prorsùs, funditusq́ auferte. Nàm preterquamquòd nihil eſt tam mortiferum ingenijs quam ſcelerata libido, ſitq; immenſa vorago, & gurges omnium vitiorum, quæ ùt voraciſsima Caribdis tot res ingurgitat, & tám citò, rabideq̀uè abſorbeat, & delicato cibo, & exquiſito potu ventrem rapaciſsimum furentèr obruat, prudentiam impedit, menti tenebras offundit, iudicium labefactat, ſuis blanditijs àc lenocinijs, quaſi infamis meretriculaquædam mentes hominum ad ſe allicit, atq́; indiſſolubili nodo illaqueat, intellectum hebetat, memoriam deperdit, ignorantiam inducit, vires eneruat, hominem beſtiam reddit, animam offendit, corpus ùt fœdiſsimã latrinam conſpurcat, omnemq́; hominis naturam in execrandorum vitiorum cœno miſerè proſternit, à quo non quis facile pedem efferre poteſt; boues enìm in profundum limum delapſi, quanta maiori vi enituntur ùt euadant, tantò altius in illum demerguntur. Itaquè ſi ad iuuenilem libidinem copia voluptatis ùt ignis oleo gliſcet, ſi vos ventri deditiper inertiã, & laſciuiam vitam mollitèr, delicatèq́ egeretis, pudorem audactèr neglixeritis, aſinos, porcos, lupos ſubire decet; cum in loco illo Circes, animæ veſtræ ob immoderatã cõcupiſcẽtiã venenoſis poculis pernicioſè captæ fuerint, quẽ locum tanquàm ſæuiſsimam peſtem, & tanquàm ventris, & gutturis illicitum cibum fugere maximoperè debetis, ſi enim generoſæ indolẽ veſtræ innaſci turpitèr permiſertis, & recta ratione, preclaroquè

roq; ſtudio, quod iam natum celeritèr non reuulſeritis, ac totum habitum immutaueritis quo decens aptaq; euadat, nihil eſt quod tetris, & immanibus belluis mitiores fore ſperetis. Concupiſcentiæ ergo frenum imponite, illis dulcibus potionibus non permulcti, nèc irretiti omnia blandimenta, quæ occultam trahunt voluptatem, libenter recuſate, ſed ſuis illecebris vos virtus humaniter atq; amabilitèr trahat aduerum, & ſempiternum decus. Dulces potiones corpus obſtruendo cauſæ ægritudinis ſunt, amaræ ad perfectam ſanitatem valetudinarios homines reducunt. Otium à vobis quam longiſsimè abſit, ùt enim innumerabilia, quæ dicere poſſemus, miſſa faciamus; ſolùm vobis antè oculos ponite, intactam terrā ſterileſcere, immobilem aerem corrumpi, concluſam aquā maneſcere, otioſum ignem in cinerem verti, ferrum rubigine lædi, omnia otioſa languere, naturales illos igniculos quibus homines ad ſciendum trahuntur tepidiores fieri, ſi cæli ipſi immobilitèr ſiſterent, rerum generationes ad nihilum reducerentur, ingenium etiam labore non excultum miſerè euaneſcit, & quamuìs vbere ſit ſolio, tamen ſi ceſſat ſentibus, fructiciduſq; prauè obſitus ſqualet, ſicut enim torpedo maritimus piſcis, quando ſe in retibus inuoluit, ità nudorum piſcatorum frigidas, algentesquè manus, & humidos lacertos, ſuo afficit ſtupore, vt ſtupore affecti, moueri non poſsint, eiuſdem qualitatis erit otium, cùm in corpora veſtra altiùs deprehenderit. tandem omnis ceſſatio ab agendo mala, turpis, irrationaliſquè, niſi quæ reparandarum virium gratia fiunt, ùt ſi à laboribus aliquandiù ceſſetur ad illos poſteà redditus recentiori cùm vigore, & robore fiat. Si etiam aliquod lolium in genio veſtro ſe: pat, qui contactu nocere poſsit ſcindite, ùt in totum corpus velociter non tranſiliat, eſt.n. omne vitiùm abij

D ucndum

uendum, & ferro, & igne, & omnium diſciplinam machinis radicitùs euellendum; Vt enim herba illa quàm Cuſcutam herbarij appellant, quamquè in herbeſcentibus pratis iſtius circumiacentis agri, quaſi ſuper alias ſupernatantem intueri poſsitis, ita eas amplectitur, ita peſsima afficit qualitate, ùt ſi cum alijs herbis naſcatur, eas creſcere non ſinat, ſi iam proceres factæ ſint atrociſsimè iugelet, optimumq; earum alimentalem humorem, in ſuam ſubſtantiam conuertat. Sic Vitium ſi cum ſcientia oriatur homines diſcendo proficere nec ſubtilitèr intelligere poſſunt, ſi acquiſitæ doctrinæ adueniat ità eam lacerat, ùt Virtus in vitium pœnitùs mùtetur. Nè quis veſtrum dicere audeat, mihi non eſt datum comparare ſcientiam, inſulſiſsimæ nugæ erunt, nulli eſt præcluſa, omnibus patet, omnes admittit, omnes inuitat, ingenuos, libertinos, ſeruos, Reges, Principes, & exules, in Veſtra poteſtate, non preclariſsima, & excellentiſsima laude digna exiſtimaretur, ſi Vèl natura Vèl diuina ſorte contigeret. Nihil difficile Volenti, iuuenes eſtis, virides Virgas homines nullo negotio flectunt, quocùnquè volueritis ingenium Veſtrum contorſeritis. Et ùt in optimam partem illud torqueatis, & aliquandò cùm d. Paulo, bonum certamen certaui, fidem ſeruaui, curſum conſumaui apertè & verè dicatis, prius ab omni ſcelerũ labe expiati, in hoc ſanctiſsimo, & religioſiſsimo templo, cuius ab omnibus religio propagata eſt, quodq; magna populi frequentia ſanctiſsimè colitur; Dei paræ Virginis Mariæ, quæ Vt publica monumenta tradunt, ab hora nona diei vſquè ad ſolis occaſum in lectionibus Veteris teſtamentiſe continuò exercebat, etiàm atq; etiàm auxilium implorate, hæc Vnigenitum filiũ ſuum patris ſapientiam, enixè rogabit, filius à Patre maximus præcibus contendet, quicquid

Velit

velit filius, velit etiam Pater filio nihil pater negabit, vobis peroptata bona liberaliſsimè largietur, atq; condonabit, & mentem fortaſſe concreta caligine offuſam ſplendidiſsimè illuſtrabit, quæ falſis amplius non decipietur imaginibus, eaq; a ſenſuum colluuione ad mundi ſpectaculum, & ad rerum naturam perluſtrandam egredietur, & vitiorum ſoluta vinculis cœleſtia, humana, atq; diuina meditabitur, & ità ſcientias hic addiſcetis, certiſsimam, & perfectiſsimam omnium rerum cognitionem vobis poſtea tradet in cœlis, vbi æuo ſempiterno perfruemini.

Dixi.

99356621